

14 - 13 בנובמבר 1973

הליכוד שותף לאחריות לאסון!

„כמו צה"ל, אתה מנהל מילחמה בשתי חזיתות! התלוצץ השבוע במיונון אחד ה„יונים" של המערך. לא היתה ברירה.

המאבק למען השלום מוכרח להתנהל עכשיו בשתי חזיתות — נגד הליכוד הימני, המטיף למדיניות שתביא בהכרח למילחמות חדשות, ונגד הנהגת גולדה-דין-גלילי במערך, המהווה מיכשול בדרך לשלום.

מאחר שהאמצעים העומדים לרשות סיעת-יחיד הם מוגבלים, עלינו לכפר על כך ברוח התקפית ובדבקות במשימה. ושימוש נכון בנשק הפרלמנטרי. השתדלנו לעשות זאת בוויכוח הגדול, שנערך בשבוע שעבר. גולדה מאיר קראה הודעה מן הכתב, שלא הידשה דבר וחצי מילה. אחרי כן בא תורו של מנחם בגין, שהקדיש את החלק הראשון של נאומו לביקורת על המחדלים הביטחוניים.

היה זה נסיון ברור לנצל את המחדלים לעשיית הון מיפלגתי. נסיון זה היה מגונה שבעתיים, מכיוון שבגין התחמק מלמתוח ביקורת כלשהי על משה דיין, שהוא בעל-ברית פוטנציאלי בעתיד. הוא הטיל את כל האחריות על „הממשלה", מבלי להזכיר אף במילה אחת את שאר הגורמים האחראיים למצב, שבו לא היתה שום ביקורת על מערכת-הביטחון.

בדרך כלל מקשיבים לדברי בגין כמו למונוול של שחקן מעולה בתיאטרון, מבלי לקרוא לו קריאות-בכי ניים. הרשיתי לעצמי לחרוג מכלל זה, כדי להצביע מייד על האחריות של גח"ל למחדלים. היה זה כאשר התמרמר בגין על-ידיך שלא סיפרו לו ולשאר חברי ועדת החוץ-הביטחון על ריכוזי הצבא המצרי והסורי. **מנחם בגין:** ... חזבתי לומר לציבור: בפני ועדת החוץ-הביטחון של הכנסת אתם מביאים החלטות שלכם בידעבד.

משך כרמל: לא תמיד.
מנחם בגין: תסלח לי, מר כרמל, אני מדבר על הכלל.

היים לנראו: גם בלי זה אתם דוחים את העצות. בזמן שהבאתם — לא קיבלתם אף פעם. אבל בדרך כלל לא הבאתם. לא הפסקתם האש ולא אספקה לארמיה. פוסט מורטם.

אורי אבנרי: הוועדה כולה היא בדיחה אחת גדולה. היא נושאת באחריות לכל האסונות שקרו, יותר מכל מוסד אחר. אתם אחראיים לכל מה שקרה לכל המחדלים, לכל העוונות...

היו"ר ישראל ישעיהו: חבר-הכנסת אבנרי, לא קיבלת רשות-דיבור.
אורי אבנרי: איך אתה מתחמק מאחריות? אתה חבר הוועדה מזה שנים, הסכמתם לרמטכ"ל הזה, הסכמתם לשר-הביטחון הזה, הסכמתם לראש-אמ"ן הזה. אתם אחראים, כמו הממשלה!

היו"ר ישראל ישעיהו: חבר-הכנסת אבנרי...
אורי אבנרי: איך אתה מתחמק מאחריות?
היו"ר ישראל ישעיהו: חבר-הכנסת אבנרי, אני קורא אותך לסדר.

מנחם בגין: חבר-הכנסת אבנרי, קריאות אלה שלך אינן ראיות לתגובה.
אורי אבנרי: הוועדה אחראית בפני העם, כמו הממשלה!

חזרתי על כך לאחר מכן בהרחבה, בנאום שלנו (ראוהי מיסגרת). בגין, המגלה בדרך כלל יחס אישי ידידותי כלפינו, כעס על כך מאוד.

בסוף השבוע פירסם גח"ל את כל הנאום של בגין, על עמודים שלמים, יחד עם כל קריאות-הביניים. מילבד הקריאות שלי. הן הושמטו.

נראה כי לאנשי גח"ל באמת אין תשובה לשאלה זו, והם פוחדים אף להזכירה. שתקפה כהודאה. אולם ההתנשנות החמורה ביותר היתה לנו עם גולדה מאיר.

מדוע לחמו בנעלי-בית?

התנהגותה של גולדה במשך כל הישיבה היתה מזע"זעת למדי.

דיברנו על המחדלים הביטחוניים, שגרמו לאסון כה גדול. מנחם בגין, שמואל תמיר ואני דיברנו על כך בגלוי ובמילים בוטות, כמה אחרים רמזו על כך בעדינות.

אפשר היה לצפות לכך שגולדה מאיר תודה לפחות בקורטוב של אחריות למה שקרה, תגיד מילה אחת של הבעת-צער.

אבל לא היא. היא הגיבה על דברי-הביקורת ברו"ג, כאילו מעליבים אותה, והתייחסה אליהם בביטול. הצדקנות התבטאה בכל תנועה של ידה, בכל העוויה של פניה.

(דיין בא לשמוע את דברי גולדה, ישב באדישות מופגנת, יצא מייד אחרי גמר הנאום של בגין, כאילו כל העניין אינו נוגע לו.)

רק במחצית השנייה של נאוסי-התשובה שלה הגיבה גולדה על דברינו בקסם עם-המחדלים הביטחוניים. ואז ניסתה להתחמק מכל העניין במישפט אחד:

גולדה מאיר: ... אני רוצה להגיד רק מישפט אחד, ולא אוסיף אף אות אחת, כי אין לי החופש שיש לחברי-האופוזיציה: ברגע שהוגבא לפני, עליידי מי שצריך להביא לפני, עניין הגיוס — לא עברו עשר דקות ואישרתי גיוס. לא אוסיף.

שמואל תמיר: לא צייתו לך? האם זאת תשובה? זו היום תשובה לשאלה? הפרו את ההוראה?

גולדה מאיר: אני לך בכלל לא עונה.
שמואל תמיר: מזה לא תנקי. זו לא תשובה.
מנחם בגין: זה היה ביוס-כיפורים בארבע לפנות

„איזה דיבורים אלה?!"

בוקר. איחור טראגי. את יודעת זאת. יכולתם לגייס ביום רביעי, ביום ששי — ולא גייסתם.

גולדה מאיר: כל הדיבור הזה שהממשלה, או חלק בממשלה, או ראש-הממשלה דחו גיוס, אין בו אף אות אחת של אמת.

מנחם בגין: איפה היו המילואים?
אורי אבנרי: איפה היה שר-הביטחון כל אותו שבוע? איפה הוא היום? איפה היה עכשיו, שר-הביטחון הזה? בימים המכריעים לא היה גיוס מילואים.

מנחם בגין: על גיוס מילואים החלטתם ביוס-כיפורים בין ארבע לשבע לפנות בוקר. זו היא האמת ההיסטורית. ביום ששי הוכרזה כוננות בצבא הסדיר. לא גויסו שום מילואים.

שמואל תמיר: אם זו התשובה שלך לבעייה כזאת — „מישפט ולא אוסיף עוד", את מודה באחריות. במישפט כזה לא בורחים מאחריות מחרידה כזאת.

היו"ר ישראל ישעיהו: אני קורא אותך לסדר.
אורי אבנרי: אנשים יצאו לקרב בנעלי-בית ובי גופיות. איך זה קרה?

גולדה מאיר: לפני שנים או שלושה ימים, אני לא זוכרת בדיוק, הופעתו בסלווויזיה, ובלי כל עידוד או בקורת או המרצה מחברי האופוזיציה, אמרתי בציבור: יש שאלות, יש דברים כאובים מאוד, טבעי שתהיינה שאלות, והכרחי שתהיינה תשובות. אין לי ספק, שרק כאשר נוכל להתפנות לכך — — —

יוחנן בדר: אם כן, איך התשובות?
גולדה מאיר: יש לי חשד, שההסתערות הזאת של חברי האופוזיציה באה מפני שהם חשו, לאחר שזה

התפרסם בתקשורת, או שלוש-ארבעה ימים, תחליט הממשלה על הפורום שצריך לעשות את הבידיקה הזאת, לאחר שבצה"ל כבר עושים זאת.

מנחם ירד: מי יבדוק את הממשלה?
גולדה מאיר: אתה...
אורי אבנרי: כל אחד יבדוק את עצמו, זה מה שהיה.

מנחם ירד: צריך לספר את האמת, ולא להתכחש למציאות.

מנחם בגין: הכנסת תבדוק את הממשלה.
היו"ר ישראל ישעיהו: אנחנו בכנסת. אני מבקש שהיה שקט.

גולדה מאיר: מצד אחד, צריך לחקור. מחפשים ראשים, איזה ראשים צריך להוריד — לפני הקידה. מצד שני, מה זה בכלל מעניין אם עומדים לחקור או לא עומדים לחקור, המישפט כבר ישנו. הכל ביחד? והעם הנבון הזה ישים לב לכך? הוא לא יודע להבדיל בין עניין ובין איזה דבר אחר?

אורי אבנרי: אחריות הממשלה איננה נושא ל-חקירה. היא נתונה אוטומטית, במישטר פרלמנטרי. אין זכות על כך שגולדה מאיר והממשלה נושאת באחריות.

היו"ר ישראל ישעיהו: חבר-הכנסת אבנרי, כל מה שאתה אומר — כבר אמרת. זה רשום בפרוטוקול.

„תשתוק עכשיו!"

„תשתקי את!"

גולדה מאיר: חבר-הכנסת אבנרי, אתה מוציא מישפט על כל מיני דברים. אמנם סיפרו לי שבשבועות האחרונים הבאת קרבן גדול, והקדשת את כל העיתון שלך רק לעניינים אחרים, ולא למדורים הקבועים אצלך. מכירים בקרבן הזה. אבל זה עוד לא נתן לך זכות לשפוט על כל דבר.

אורי אבנרי: בדיחות תפלות לא ישחררו אותך מן האחריות, גבירת ראש-הממשלה. אתם גרמטם לאסון, ושום דיבורים לא ישנו את זה. לא יסלחו לכם את זה. לעולם לא יסלחו לכם! זה ירדוף אתכם כל חייכם! אתם חושבים שזאת בדיחה קטנה, ומחר ישכחו את זה. מחר זה לא יהיה?

גולדה מאיר (בהתפרצות של כעס): זאת אומר איש ששש שנים דרש מאתנו לוותר!

אורי אבנרי: כך, שש שנים אני דורש שלום!
גולדה מאיר (בזעם גובר): תשתוק עכשיו.

אורי אבנרי: איזה דיבור זה? תשתקי את! אני מדבר פה בזכות!

היו"ר ישראל ישעיהו: חבר-הכנסת אבנרי, אני קורא אותך לסדר פעם שלישית.

אורי אבנרי: איזה דיבורים אלה? כאן זה גוי"לדים? הממשלה שלך היא גוי"לדים!

היו"ר ישראל ישעיהו: חבר-הכנסת אבנרי, אתה רוצה את הכבוד שיוציאו אותך עכשיו מהישיבה?

אורי אבנרי: אתה סוכן קטן של מיפלגה!
היו"ר ישעיהו: תפסיק. אין לך רשות דיבור!

גולדה מאיר: כאשר חבר-הכנסת אבנרי מדבר, יש לי התענוג לצאת מהכנסת, כי אני לא יכולה לשמוע אותו. אם הוא לא יכול לשמוע אותי — הוא חופשי לצאת. להפריע — לא.

זאת אומר איש, באיזה פתוס, באיזה כאב-לב, שהתחנן לנסוע לבולוניה להיות שם יחד עם פתח. איזה ציונות...
אורי אבנרי: בבולוניה קיבלנו מיסמך יותר טוב לישראל מאשר קיבלת את במועצת הביטחון!

גולדה מאיר: מבולוניה שלחו ברכה לעראפאת, שעל ידיו דם יהודים.
אורי אבנרי: איזה שמיות! שמיות במיץ עגבניות!

הווילות

שעל קו בר-לב

למחרת היום הגיש פינחס ספיר כמה חוקים כלכליים למימון המילחמה. השתמשתי בהזדמנות כדי לייסר את ה„יונים" של המערך על פחדנותם בשעה זו, כשהם משתמטים מן החובה לסלק מן היטלטון את המשולש הריאליסטי-החובות-דין-גלילי.

לאחר מכן התווכחתי עם ספיר על השיטה האנטי-סוציאליט של מימון המילחמה, שיטה המטילה עומס עצום על השכבות הדלות והבינוניות, מבלי לפגוע בשכ"בות העשירות:

אורי אבנרי: ...רווחת היום בדיחה בכל רחבי המדינה: „מה נשאר מקו בר-לב? — הווילות של הקבלנים".

אדוני שרי-האוצר, ברצוני להתייחס לווילות אלו. בשש השנים האחרונות הקשנו בארץ מישטר של מרוויחי-מילחמה. שיכבה חדשה שלמה התעשרה מהמאמץ הביטרי חזני. היא מתעשרת עכשיו, בעצם הימים האלה, ותתעשר עוד יותר כאשר ההזמנות הביטחוניות הגדולות יתחילו לזרום.

מה אתם עושים כדי למנוע התעשרות זו, בשעה שהי ציבור כולו כורע תחת מעמסה גוברת והולכת?

בעיצומה של המילחמה, בדין הראשון על מימון המילי-חמה, אמרתי שיש לקבוע את מילווה-החובה כך שכל חברה כלכלית צטורך להעביר לאוצר-המדינה את כל הרווחים שלה בשנה השוטפת, שיעלו על רווחיה בשנה הקודמת. הצעה פשוטה, מעשית וקלה לביצוע.

אמרו לנו אז שבדרך של מילווה-מרצון יפתרו את הבעייה.

אדוני היושבי-ראש, אין זה מספק אותנו. כל העניין הזה של מילווה-חובות-מרצון מוזר בעיני. אם זאת חובה —